

PHẠM VĂN ĐỒNG

HỒ CHÍ MINH VÀ CON NGƯỜI VIỆT NAM

TRÊN CON ĐƯỜNG
DÂN GIÀU, NƯỚC MẠNH

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Chịu trách nhiệm xuất bản
GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
PGS.TS. VŨ TRỌNG LÂM

Chịu trách nhiệm nội dung
PHÓ GIÁM ĐỐC – PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
ThS. NGUYỄN HOÀI ANH

Biên tập nội dung: TS. VÕ VĂN BÉ
ThS. NGUYỄN THỊ HẢI BÌNH
NGUYỄN THỊ VÂN
TRẦN PHAN BÍCH LIỄU
Trình bày bìa: ĐẶNG THU CHỈNH
Chế bản vi tính: NGUYỄN QUỲNH LAN
Đọc sách mẫu: BÙI BỘI THU

Số đăng ký xuất bản: 2108-2023/CXBIPH/7-183/CTQG.

Quyết định xuất bản số: 2530-QĐ/NXBCTQG, ngày 29/6/2023.

Mã số ISBN: 978-604-57-8794-6.

Nộp lưu chiểu tháng 8 năm 2023.

**HỒ CHÍ MINH
VÀ CON NGƯỜI VIỆT NAM**

**TRÊN CON ĐƯỜNG
DÂN GIÀU, NƯỚC MẠNH**

**Biên mục trên xuất bản phẩm
của Thư viện quốc gia Việt Nam**

Phạm Văn Đồng

Hồ Chí Minh và con người Việt Nam trên con đường
dân giàu, nước mạnh / Phạm Văn Đồng. - H. : Chính trị quốc
gia, 2023. - 164 tr. ; 19 cm

ISBN 978-604-57-8655-0

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh 2. Con người 3. Việt Nam
301.09597 - dc23

CTF0680p-CIP

PHẠM VĂN ĐỒNG

**HỒ CHÍ MINH
VÀ CON NGƯỜI VIỆT NAM
TRÊN CON ĐƯỜNG
DÂN GIÀU, NƯỚC MẠNH**

(Xuất bản lần thứ hai)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Hôm nay kỷ niệm lần thứ 63 Ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam, đồng thời là ngày đầu Xuân: Một sự trùng hợp đúng là ngẫu nhiên, song có thể nói là tự nhiên, bởi lẽ Đảng là người đem lại Mùa Xuân cho dân tộc Việt Nam ta và con người Việt Nam ta. Một cuốn sách mới của tôi về Chủ tịch Hồ Chí Minh ra mắt bạn đọc.

Phạm Văn Đồng

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Phạm Văn Đồng là người học trò xuất sắc, cộng sự gần gũi của Chủ tịch Hồ Chí Minh, người cộng sản kiên cường, mẫu mực, suốt đời đấu tranh cho độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội, nhà lãnh đạo kiệt xuất của Đảng và cách mạng Việt Nam.

Với 94 tuổi đời, 75 năm hoạt động cách mạng liên tục, đồng chí đã cống hiến trọn đời cho đất nước, mang hết nhiệt tình, tài năng và trí tuệ phục vụ cho cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc và xây dựng chủ nghĩa xã hội. Là một trong những cán bộ tiền bối, được Chủ tịch Hồ Chí Minh trực tiếp giáo dục và rèn luyện, đồng chí Phạm Văn Đồng đã hoàn thành xuất sắc mọi nhiệm vụ và luôn giữ cách sống mẫu mực của một đảng viên cộng sản chân chính theo tấm gương của Người. Trong suốt cuộc đời, đồng chí đã dành nhiều thời gian để viết về Chủ tịch Hồ Chí Minh. Dường như đạo đức, phong cách của Người đã thấm đẫm vào cốt cách, tâm hồn của đồng chí để từ đó tái hiện một cách tinh tế những nội dung đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh bằng một văn phong giản dị, trong sáng, dễ hiểu và chi tiết.

Nhằm tiếp tục cung cấp những tài liệu có giá trị cho bạn đọc, đồng thời góp phần phục vụ việc nghiên cứu học tập, làm theo tư tưởng đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh và công tác

giáo dục lý luận chính trị của Đảng ta hiện nay, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật tái bản cuốn sách **Hồ Chí Minh và con người Việt Nam trên con đường dân giàu, nước mạnh** của đồng chí Phạm Văn Đồng. Kết cấu nội dung cuốn sách gồm hai phần:

Phần thứ nhất: Con người trong lịch sử loài người. Con người Việt Nam trong lịch sử Việt Nam.

Phần thứ hai: Hồ Chí Minh và con người Việt Nam trên con đường dân giàu, nước mạnh.

Cuốn sách tái hiện một cách khái quát con người Việt Nam trong lịch sử và sự nghiệp cách mạng của dân tộc ta dưới sự dẫn dắt của Đảng và Chủ tịch Hồ Chí Minh, khẳng định nhân dân chính là người làm chủ sự nghiệp dân giàu, nước mạnh, Nhà nước quản lý và Đảng là người lãnh đạo Nhà nước, xã hội thực hiện quyền làm chủ của nhân dân. Đồng thời cuốn sách cũng nêu lên những mong mỏi và lòng tin của Người vào tương lai của dân tộc. Đó sẽ là những hành trang quý báu cho chúng ta trong sự nghiệp xây dựng và phát triển đất nước.

Cuốn sách là một tài liệu quý, có giá trị thiết thực, góp phần định hướng cho cán bộ, đảng viên và nhân dân ta trau dồi bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức, tinh thần phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân để thực hiện thắng lợi những mục tiêu và mong mỏi của Người lúc sinh thời.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Tháng 4 năm 2023

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

LỜI MỞ ĐẦU

Cuốn sách mới này về Hồ Chí Minh có đầu đề: *Hồ Chí Minh và con người Việt Nam trên con đường dân giàu, nước mạnh*. Cuốn sách gồm hai phần:

Phần thứ nhất: Con người trong lịch sử loài người. Con người Việt Nam trong lịch sử Việt Nam.

Phần thứ hai: Hồ Chí Minh và con người Việt Nam trên con đường dân giàu, nước mạnh.

Trong lời mở đầu này, tôi cố gắng lướt qua lịch sử loài người để nhìn thấy cuộc đấu tranh lâu dài, gian khổ và phức tạp của con người diễn ra liên tục, bên bỉ, từ thế hệ này đến thế hệ khác, từ lục địa này đến lục địa khác, nhằm thực hiện ba cuộc giải phóng: giải phóng dân tộc, giải phóng xã hội, giải phóng con người, đưa con người thoát khỏi thân phận bị tha hóa dưới các chế độ có giai cấp để giành lại quyền thiêng liêng của mình, lẽ sống của mình, quyền làm người không thể xâm phạm của mình. Mục tiêu cuối cùng của cuộc đấu tranh đó là quyền làm chủ của nhân dân, của con người, mà học thuyết Mác - Lênin đã làm sáng tỏ và

cuộc đấu tranh cách mạng của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và các dân tộc bị áp bức ở nhiều nước trên thế giới là sự chứng minh tính hiện thực có ý nghĩa lịch sử.

Nói một cách khác, lịch sử loài người không phải là sự liệt kê những sự kiện đã diễn ra theo sự sắp xếp với những dụng ý khác nhau nhằm chứng minh một học thuyết nào đó. Lịch sử loài người xứng đáng để chúng ta nghiên cứu với cách nhìn và tầm nhìn, với tư duy và phương pháp của khoa học, từ khoa học ở đây được dùng với tất cả ý nghĩa cao đẹp của nó. Khoa học đó đã ra đời từ giữa thế kỷ XIX gắn liền với duy vật lịch sử và duy vật biện chứng.

Khi đọc những dòng trên đây, có thể có người thốt ra: nhắc lại những điều cũ rích này để làm gì? Không, những điều nói trên không cũ rích một chút nào, đó là những chân lý càng tràn đầy tính thời sự, càng tràn đầy sức sống bởi các lực lượng phản cách mạng, phản khoa học đang tìm mọi cách phủ định nó, chôn vùi nó.

Hơn lúc nào hết, lịch sử loài người, lịch sử biết bao thế hệ những con người khắp bốn biển, năm châu đang đứng lên khác nào một người khổng lồ, tiêu biểu cho quá khứ đau khổ và anh dũng, đòi hỏi ở những con người đương thời khắp các nơi trên thế giới lẽ phải lớn của quá khứ, cái quá khứ xa xưa hoặc cận đại đã làm nên cái hiện đại giàu kịch tính ngày nay,

lắm thẳng trăm song cũng đầy sức sống từ lòng sâu của lịch sử.

Lịch sử loài người là một, nó có những quy luật nghiêm khắc và nhất quán. Nó đi theo một phương hướng, tuy đường đi và bước đi có khác nhau từng nơi, từng lúc, có khi rất khác nhau, thậm chí ngược nhau. Phương hướng đó là những ước mơ, những hoài bão, những sự nghiệp, những cuộc đấu tranh người người lớp lớp, với sức mạnh, lòng dũng cảm và ý chí kiên cường vươn lên phía trước để có đời sống tốt hơn, bớt đau khổ và đói lạnh, vì những ngày mai tươi sáng hơn, con người từng bước, từng phần giành lại những của quý bị tước đoạt - nghĩa là bị tha hóa - những quyền thiêng liêng của mình: quyền con người, quyền sống, quyền tự do, quyền sung sướng..., như Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tuyên bố trong bản *Tuyên ngôn độc lập* ngày 2/9/1945 ở Hà Nội. Lịch sử loài người là một với ý nghĩa như vậy, bởi lẽ nó là lịch sử của các dân tộc tuy rất khác nhau về nhiều mặt, song đều là cộng đồng những con người rất giống nhau vì tính người, có những khát vọng giống nhau và dần dần cùng gặp nhau trong cuộc đấu tranh vì những khát vọng thiêng liêng đó.

Cuộc gặp nhau đã diễn ra trong lịch sử, và đang diễn ra với tốc độ ngày càng nhanh, với những phương tiện giao thông liên lạc ngày càng thuận lợi. Ngày nay thế giới đang trở nên là một. Mọi lục địa, mọi nước,

mọi con người có thể, và dễ dàng, là láng giềng của nhau, láng giềng với nhau. Như vậy cuộc đấu tranh vì hòa bình và môi trường, vì độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội, vì tương lai tươi sáng cho mọi người, dần dần sẽ là phương hướng chung của những con người tự khẳng định mình.

Từ xa xưa, lịch sử là một. Ngày nay lịch sử càng là một, vì không gian không phải là sự cách biệt, trái lại là sự gặp nhau. Các nước, các dân tộc dần dần trở nên gần gũi nhau, ngày càng mở rộng quan hệ với nhau, cùng nhau thảo luận về mọi vấn đề mình quan tâm. Người ta có thể hình dung mọi con người dang tay ra và cùng nhau ôm lấy quả đất, quê hương của con người, của loài người, một lòng đoàn kết và kiên trì đấu tranh làm cho quả đất dần dần trở nên quê hương tươi đẹp của mọi người, mọi dân tộc, tươi đẹp về môi trường chính trị, môi trường kinh tế, môi trường xã hội, môi trường thiên nhiên.

Nhân tố quyết định quá trình diễn biến những điều trình bày trên đây, nói cho cùng, là con người với chất người muôn thuở bắt nguồn từ nguồn gốc sinh học và đời sống xã hội của nó và không ngừng biến đổi theo hướng đi lên. Đây là bản anh hùng ca diễn ra theo chiều dài của lịch sử, và trải ra khắp không gian của quả đất, làm nổi bật những cuộc đấu tranh đánh dấu những mốc quan trọng của lịch sử loài người,

những bước đi lên của con người. Khúc ca khải hoàn chung cuộc là khẳng định quyền làm chủ của con người, làm chủ thiên nhiên, làm chủ xã hội, làm chủ bản thân, thực hiện mục tiêu vĩ đại: sự phát triển tự do và toàn diện của mỗi người là điều kiện của sự phát triển tự do và toàn diện của mọi người.

Những trang tôi vừa viết trên đây là hành trình của Hồ Chí Minh đi tìm con đường cứu nước, cứu dân với lòng tin mãnh liệt vào dân tộc Việt Nam, vào con người Việt Nam, đưa đến thắng lợi: Tổ quốc độc lập, dân tộc thống nhất, cả nước tiến lên chủ nghĩa xã hội, mở ra thời đại Hồ Chí Minh, thời đại nhân dân làm chủ sự nghiệp cách mạng của mình.

Đối với mọi người Việt Nam ta, tình hình hiện nay của nước nhà với bối cảnh quốc tế đang biến động sâu xa và dồn dập, vừa là một đòi hỏi, một nghĩa vụ, vừa là một thách thức, một nguy cơ. Trong tình hình như vậy, tư tưởng Hồ Chí Minh khác nào là ngôi sao Bắc Đẩu soi sáng con đường. Nó đòi hỏi mọi người Việt Nam ta tự khẳng định mình. Theo ý tôi, tự khẳng định mình là một quan điểm bao quát nhân sinh quan và thế giới quan của mỗi con người. Ở đây tôi nhấn mạnh một số điểm, bởi tôi sẽ có cơ hội mở rộng ra trong phần hai của cuốn sách.

Tự khẳng định mình, trước hết là khẳng định mình là người yêu Tổ quốc Việt Nam, yêu dân tộc Việt Nam,

yêu chủ nghĩa xã hội theo bản sắc Việt Nam, tự hào về dân tộc của mình và lý tưởng của mình, cùng với cộng đồng dân tộc đoàn kết và phấn đấu hết mình vì lý tưởng cao đẹp đó.

Tự khẳng định mình là khẳng định quyền làm chủ của mình và đây là quyền làm chủ theo quy định của pháp luật, đỉnh cao của quyền dân chủ, bước ngoặt lớn của lịch sử dân tộc và lịch sử loài người, nhân tố quyết định thành công của sự nghiệp cách mạng xã hội chủ nghĩa dưới sự lãnh đạo của Đảng, cũng như nó đã quyết định thành công của cuộc cách mạng giải phóng dân tộc và thống nhất Tổ quốc.

Tự khẳng định mình là khẳng định lòng mong muốn không ngừng tự hoàn thiện, luôn luôn phấn đấu vươn lên phía trước để ngang tầm với sự đổi mới đang diễn ra ở nước ta. Cuộc sống vốn là một sự đổi mới bởi lẽ nó là cuộc sống, cái lẽ giản đơn song chứa đựng những tiềm lực không lường hết được.

Đổi mới trước hết là đổi mới tư duy, đổi mới cách nhìn và tầm nhìn, hướng suy nghĩ và cách suy nghĩ, thấy cái chất của sự vật và chiều hướng phát triển của nó. Tự khẳng định mình là khẳng định quyền suy nghĩ độc lập, không tự bó mình trong những khuôn sáo lỗi thời, mà cố gắng bằng bộ óc của mình, suy nghĩ và tìm tòi, nghiên cứu và thảo luận, từ đó mà có đóng góp của mình vào sự nghiệp vĩ đại của Tổ quốc và dân tộc.

Tự khẳng định mình hiểu như vậy có ý nghĩa là khẳng định lẽ phải của cuộc sống của mình: con người của một lý tưởng theo tấm gương sáng của Bác Hồ, không ngả nghiêng, dao động, cũng không bảo thủ, xơ cứng.

Tôi thiết tha mong muốn những dòng chữ từ đáy lòng này sẽ có cơ hội đến với đồng bào và đồng chí, nhất là với thế hệ trẻ, những người con ưu tú của dân tộc, những người đang và sẽ mang trên đôi vai ngày càng rắn chắc của mình vận mệnh của một sự nghiệp tất nhiên là nặng nề và phức tạp, song ý chí con người càng mạnh, ý thức tập thể càng cao thì gánh nặng trở nên nhẹ nhàng và sự nghiệp sẽ được hoàn thành.

Tôi luôn luôn nghĩ rằng việc hình thành con người mới Việt Nam với nét đặc trưng là sự tự khẳng định phải là một quá trình, quá trình diễn biến của cuộc sống hiện nay của nước ta, quá trình ổn định tình hình phát triển kinh tế và văn hóa, quá trình thanh toán nghèo nàn và lạc hậu về khoa học và kỹ thuật, quá trình tiến lên dân giàu, nước mạnh.

Đây là quá trình từng bước lớn lên của con người, của cộng đồng dân tộc gắn liền chặt chẽ với sự đổi mới của toàn bộ hệ thống chính trị cả nước. Đây là điều mà Hồ Chí Minh rất chú ý ngay từ buổi đầu, trong công trình chuẩn bị Cách mạng Tháng Tám và nhất là từ khi có chính quyền mới. Những tình cảm của Bác đối

với con người Việt Nam đẹp đẽ và sâu sắc bao nhiêu, thì Bác càng đòi hỏi phải tạo nên những điều kiện, những tiền đề, những cơ hội để con người Việt Nam tự khẳng định và trang bị cho mình tầm vóc tương ứng với đòi hỏi của cách mạng.

Những thập kỷ vừa qua của con người Việt Nam và dân tộc Việt Nam ta với những diễn biến lạ lùng chứng minh hùng hồn rằng con đường mà Hồ Chí Minh và Đảng lựa chọn rất phù hợp với lòng dân và trở thành con đường của dân. Ôn cũ biết mới. Đứng trước tình hình hiện nay của nước ta, với biết bao khó khăn và phức tạp cũng như tiềm lực và cơ may, mọi người Việt Nam ta càng phải tự khẳng định mình trong tập thể của các tổ chức chính trị, xã hội, có sự hỗ trợ của cơ quan quản lý nhà nước, theo đường lối của Đảng. Quá trình đấu tranh giữa cái mới và cái cũ, cái đúng và cái sai là cuộc đấu tranh đầy kịch tính diễn ra trong mọi lĩnh vực của cuộc sống, đòi hỏi mỗi người trở thành một chiến sĩ cách mạng, ra sức phát huy đến mức cao mọi tiềm lực ẩn náu trong con người của mình và của đồng đội. Đó là một trường học làm nảy nở những tài năng, những con người với biết bao tính cách cá nhân, muôn màu muôn vẻ. Đó là sức mạnh làm nên dân giàu, nước mạnh.

Ánh sáng xua tan bóng tối. Chế độ ta, sự nghiệp ta, con người Việt Nam ta, trong quá trình đi lên, nhất định